

De Krijgsraad

In naam van de Republiek

Vonnis in de zaak van:

Het Openbaar Ministerie

tegen
N S S
naam verdachte / advocaat

Gezien de stukken van het geding, waaronder het tussenvonnis d.d. 4 april 2008 waarbij de door de verdediging opgeworpen preliminaire weren zijn verworpen.

Gelezen de Wet van 5 april 2012 (S.B. 2012 No. 49), houdende wijziging van de "Amnestiewet 1989" (S.B. 1992 No. 68).

Overwegende, dat hangende de behandeling van deze strafzaak tegen de verdachte, de wet van 5 april 2012, houdende wijziging van de "Amnestiewet 1989" is afgekondigd, welke wet – kort gezegd – de straffeloosheid van de telastegelegde feiten voorschrijft en daaraan ten overvloede het gevolg van de niet ontvankelijkverklaring van de vervolgingsambtenaar verbindt, weshalve de Krijgsraad deze wet ambtshalve heeft betrokken bij de voortzetting van de behandeling van de zaak op de terechtzitting van 13 april 2012.

Overwegende dat de Krijgsraad op voormelde terechtzitting zowel de Auditeur-Militair als de Verdediging ambtshalve in de gelegenheid heeft gesteld zich uit te laten over voormelde wet (hierna genoemd: de gewijzigde Amnestiewet), met name over de artikelen 1 lid 1 sub a en g en artikel 3 lid 1 sub b van de Amnestiewet 1989, zoals gepubliceerd in het Staatsblad van de Republiek Suriname 1992 no.68 verder te noemen "Amnestiewet 1989".

Artikel 1 gewijzigde Amnestiewet

1. Amnestie wordt verleend aan degenen, die in het tijdvak aanvangende op 1 april 1980 en eindigende op 20 augustus 1992:(.....)

(a) strafbare feiten hebben begaan en / of daarvan worden verdacht en / of zijn gedagvaard in het kader van verdediging van de staat en of omverwerping van het wettig gezag;

(g) als verdachten zijn aangemerkt en als zodanig zijn gedagvaard in verband met feiten gepleegd op 7, 8, en/of 9 december 1982 zoals omschreven in de dagvaarding in verband met de artikelen 347, 348, 349 c.q. artikel 72 lid 2 en artikel 360 e.v. van het Wetboek van Strafrecht;

Artikel 3 van de "Amnestiewet 1989"

1. De amnestie als bedoeld in artikel 1, heeft tot gevolg dat (.....)

(b) indien het betreft personen, tegen wie de zaak bereids ter terechtzitting aanhangig is gemaakt, de bevoegdheid tot strafvordering te hunnen aanzien vervalt, de rechter voor wie de zaak aanhangig is, onmiddellijk de niet-ontvankelijkheid van het Openbaar Ministerie zal uitspreken en, indien de verdachte zich in detentie bevindt, diens onmiddellijke invrijheidstelling zal bevelen; ook het Openbaar Ministerie is tot die invrijheidstelling bevoegd;

Overwegende, dat de Auditeur-Militair, onder overlegging van een schriftelijke versie van zijn betoog heeft geconcludeerd tot schorsing voor onbepaalde tijd van de strafzaak en wel totdat het, nog niet operationeel zijnde, Constitutioneel Hof op grond van artikel 144 lid 2 sub a van de Grondwet de inhoud van de Amnestiewet 1989 en de gewijzigde Amnestiewet, of van gedeelten daarvan heeft getoetst aan de Grondwet en aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties.

Overwegende dat de Raadsman van de verdachte, eveneens onder overlegging van een schriftelijke versie van zijn betoog heeft geconcludeerd tot niet-ontvankelijkverklaring van het Openbaar Ministerie.

Naar aanleiding van het vorenstaande overweegt de Krijgsraad als volgt:

1. Het standpunt van de Verdediging

1.1 Door de Verdediging is aangevoerd dat de Krijgsraad het Openbaar Ministerie niet-ontvankelijk moet verklaren, omdat de bevoegdheid tot strafvordering ten aanzien van de verdachte op grond van artikel 3 lid 1 sub b van de “Amnestiewet 1989” juncto artikel 1 lid 1 sub a en g van de Gewijzigde Amnestiewet is vervallen.

1.2. Voorts is door de Verdediging aangevoerd dat voormelde wetsbepalingen onaantastbaar zijn en op grond van artikel 80 lid 2 van de Grondwet en artikel 12 van de Wet Algemene Bepalingen der Wetgeving van Suriname (hierna genoemd: Wet A.B.) niet door de Krijgsraad kunnen worden getoetst.

Artikel 80 Grondwet luidt als volgt:

2. De wetten zijn onschendbaar, (...eerste zinsdeel)

Artikel 12 Wet A.B. luidt als volgt:

De rechter moet volgens de wettelijke regelingen rechtspreken; hij mag in geen geval haar innerlijke waarde of billijkheid beoordelen.

2. Het oordeel van de Krijgsraad over het standpunt van de Verdediging

2.1 De Krijgsraad is van oordeel dat de gewijzigde Amnestiewet een wet in formele zin is. Naar het oordeel van de Krijgsraad ziet de Verdediging evenwel over het hoofd het tweede zinsdeel van artikel 80 lid 2 van de Grondwet, namelijk:

Artikel 80 lid 2 van de Grondwet

2. De wetten zijn onschendbaar, “behoudens het bepaalde in de artikelen 106, 137 en 144 lid 2”. (de onderstreping is afkomstig van de Krijgsraad).

2.2 Voormelde uitzondering op de onschendbaarheid van wetten in formele zin is neergelegd in de Grondwet, die een wet van hogere orde is dan de Wet A.B., en dus derogeert aan de Wet A.B., zodat op grond van het tweede zinsdeel van artikel 80 lid 2 van de Grondwet toetsing van wetten mogelijk is op grond van artikel 106, 137 en 144 leden 2 en 3 van de Grondwet¹, door zowel de gewone rechter alsook door het Constitutioneel Hof.

Artikel 106 Grondwet luidt als volgt.

Binnen de Republiek geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, wanneer deze toepassing niet verenigbaar zou zijn met een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten, die hetzij voor, hetzij na de totstandkoming van de voorschriften zijn aangegaan,

Artikel 137 Grondwet luidt als volgt:

Voor zover de rechter in een concreet aan hem voorgelegd geval toepassing van een bepaling van een wet strijdig oordeelt met een of meer der in Hoofdstuk V genoemde grondrechten, verklaart hij die toepassing voor dat geval ongeoorloofd.

Artikel 144 Grondwet luidt als volgt:

2. Het Constitutioneel Hof heeft tot taak:

- a. het toetsen van de inhoud van wetten of gedeelten daarvan aan de Grondwet en aan van toepassing zijnde overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties;*
- b. het beoordelen van de verenigbaarheid van besluiten van overheidsorganen met één of meer der in Hoofdstuk V genoemde grondrechten.*

3. Ingeval het Constitutioneel Hof oordeelt dat er strijdigheid is met één of meer bepalingen van de Grondwet of van een overeenkomst als in lid 2 onder a bedoeld, wordt de wet of worden gedeelten daarvan dan wel de besluiten van de overheidsorganen geacht onverbindend te zijn.

2.3 Op de vraag wat in artikel 106 van de Grondwet onder met “een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten” wordt bedoeld, overweegt de Krijgsraad dat dit artikel, opgenomen in de Tweede Afdeling van Hoofdstuk XII van de Grondwet, slechts gelezen kan worden in samenhang met het in de dezelfde afdeling voorkomende artikel 103 van de Grondwet, dat spreekt over door of met machtiging van de President met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties gesloten overeenkomsten. Op grond van artikel 105 van de Grondwet hebben deze overeenkomsten, die naar hun inhoud een ieder kunnen binden, verbindende kracht nadat zij bekend zijn gemaakt.

Artikel 103 (eerste zin) Grondwet luidt als volgt:

Overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties worden door of met machtiging van de President gesloten en voor zover de overeenkomst dat eist, door de President bekrachtigd.

Artikel 105 Grondwet luidt als volgt:

Bepalingen van de in artikel 103 bedoelde overeenkomsten, welke naar de inhoud een ieder kunnen binden, hebben verbindende kracht nadat zij zijn bekendgemaakt.

2.4 Bij lezing van voormelde artikelen in onderlinge samenhang moet, naar het oordeel van de Krijgsraad, de conclusie getrokken worden dat artikel 106 van de Grondwet betrekking heeft op door de Republiek Suriname met andere mogendheden en volkenrechtelijke organisaties gesloten overeenkomsten, die door de President zijn bekrachtigd en die op de volgens de Grondwet voorgeschreven wijze bekend zijn gemaakt.

2.5 De Krijgsraad constateert dat artikel 106 van de Grondwet niet specifiek is gericht tot de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast. Het artikel bepaalt slechts dat een ieder verbindende bepalingen van internationale overeenkomsten derogeren aan nationale wetten. Uit de aard en het wezen van de taak van de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast vloeit voort dat deze bepaling ook voor hem geldt, zodat de rechter, die in een concreet aan hem voorgelegd geval van oordeel is dat een nationale wet strijdig is met een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten, bevoegd is de nationale wettelijke bepaling buiten toepassing te laten.²

2.6 Artikel 137 van de Grondwet spreekt over het toetsingsrecht van de rechter, waarmee niet anders kan worden bedoeld dan de gewone rechter, waaronder mede begrepen de Krijgsraad, en wel op grond van het bepaalde in artikel 133 van de Grondwet.

Artikel 133 Grondwet luidt als volgt:

1. De Rechterlijke Macht wordt gevormd door de President en de Vice-President van het Hof van Justitie, de leden en de ledenplaatsvervangers van het Hof van Justitie, de Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie en de overige leden van het Openbaar Ministerie, alsmede de andere rechterlijke ambtenaren, die de wet aanwijst (de onderstreeping is afkomstig van de Krijgsraad).

2. De wet kan bepalen dat aan de werkzaamheden van de Rechterlijke Macht mede wordt deelgenomen door niet tot de Rechterlijke Macht behorende personen.

3. De President, de Vice-President, de leden en de ledenplaatsvervangers van het Hof van Justitie vormen de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast.

In de Wet Militaire Strafrechtspleging gepubliceerd in het Staatsblad van de Republiek Suriname 1975 no.175, is de Krijgsraad aangewezen als behorende tot de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast, zij het uitsluitend voor strafbare feiten begaan door Surinaamse militairen of door hen die ten aanzien van zodanige feiten bij of krachtens de wet met Surinaamse militairen zijn gelijkgesteld. Deze aanwijzing steunt op het bepaalde in artikel 134 van de Grondwet.

Artikel 134 Grondwet luidt:

- 1. De kennisneming van de berechting omtrent alle rechtsgeschillen, tenzij de wet een andere rechter aanwijst, is opgedragen aan de Rechterlijke Macht.*
- 2. De oplegging van wettelijk bepaalde straffen en maatregelen, is eveneens opgedragen aan de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast, behoudens door de wet te bepalen uitzonderingen, welke ten aanzien van vrijheidsstraffen alleen betrekking kan hebben op het straf- en tuchtrecht van militairen.*

2.7 Ingevolge artikel 133 van de Grondwet behoren de leden van het Constitutioneel Hof dus niet tot de Rechterlijke Macht, doch dient dit Hof, als zijnde een Hoge College van Staat, te worden aangemerkt als een onafhankelijk staatsrechtelijk toetsingsorgaan, dat zich als zodanig noch met wetgeving noch met rechtspraak inlaat.³ In dit verband acht de Krijgsraad het dienstig te verwijzen naar artikel 139 van de Grondwet.

Artikel 139 Grondwet luidt ondermeer:

De hoogste instantie van de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast draagt de naam van het Hof van Justitie van Suriname.

2.8 Uit het vorenstaande blijkt dat er een strikt onderscheid moet worden gemaakt tussen de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast en het Constitutioneel Hof en dat van ondergeschiktheid van het ene orgaan aan het andere geen sprake is. Het verschil tussen beide organen uit zich voor wat de toetsing van wetten in formele zin betreft in het navolgende:

- a. het Constitutioneel Hof kan op grond van artikel 144 lid 2 sub a van de Grondwet wetten toetsen aan de Grondwet en aan overeenkomsten met andere mogendheden en volkenrechtelijke organisaties, terwijl de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast wetten in formele zin kan toetsen aan strijdigheid met één of meer der in Hoofdstuk V van de Grondwet genoemde grondrechten alsmede aan ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties.
- b. de toetsing door het Constitutioneel Hof van wetten of gedeelten daarvan heeft een algemeen en abstract karakter, terwijl de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast van haar toetsingsbevoegdheid gebruik kan maken in een concreet aan hem ter berechting voorgehouden geval.⁴
- c. bij beoordeling door het Constitutioneel Hof van strijdigheid van een wet of een gedeelte daarvan met de Grondwet of met internationaal recht wordt de wet of worden gedeelten daarvan geacht onverbindend te zijn (artikel 144 lid 3 van de Grondwet), terwijl de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast een wettelijke regeling, die strijdig is met een overeenkomst met een andere mogendheid of met een volkenrechtelijke organisatie, buiten toepassing kan verklaren (artikel 106 van de Grondwet) en een wet in formele zin, die strijdig is met één der in de Grondwet genoemde grondrechten, voor dat geval ongeoorloofd verklaart (artikel 137 van de Grondwet).⁵

3. Het standpunt van de Auditeur-Militair

3.1 De Auditeur - Militair heeft erkend dat, als uitzondering op de regel dat wetten onschendbaar zijn, de Rechterlijke Macht met rechtspraak belast en dus ook de Krijgsraad bevoegd is om, op grond van de artikelen 106 en 137 van de Grondwet, wetten in formele zin dan wel bepalingen uit die wetten te toetsen aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten en aan de klassieke grondrechten, zoals omschreven in Hoofdstuk V van de Grondwet.

3.2 De Auditeur-Militair heeft echter aangevoerd tevergeefs te hebben gezocht naar een ieder verbindende bepaling in de van toepassing zijnde verdragen, waarmee de gewijzigde Amnestiewet strijdig zou zijn, zodat toepassing van artikel 106 van de Grondwet niet aan de orde is.

3.3 Voor wat de toetsing van de gewijzigde Amnestiewet aan de klassieke grondrechten zoals neergelegd in hoofdstuk V van de Grondwet betreft, heeft de Auditeur-Militair enerzijds geconcludeerd dat op grond van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet de gewijzigde Amnestiewet ten aanzien van de nabestaanden, door wiens toedoen het onderhavige proces krachtens de zogenaamde “artikel 4 Sv-procedure” op gang is gebracht, een doorkruising zou kunnen inhouden van hun aanspraak op een eerlijke en openbare behandeling van hun klacht door een onafhankelijke en onpartijdige rechter, die hen door de wet is aangewezen. Voorts heeft de Auditeur-Militair gewezen op artikel 131 lid 3 van de Grondwet.

Artikel 10 Grondwet:

Een ieder heeft bij aantasting van zijn rechten en vrijheden aanspraak op een eerlijke en openbare behandeling van zijn klacht binnen redelijke termijn door een onafhankelijke en onpartijdige rechter.

Artikel 11 Grondwet:

Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem aanwijst.

Artikel 131 Grondwet:

3. Elke inmenging inzake de opsporing en de vervolging en in zaken bij de rechter aanhangig, is verboden.

Anderzijds heeft de Auditeur-Militair gesteld dat de Wetgevende Macht kennelijk heeft geconcludeerd dat artikel 131 lid 3 van de Grondwet op hem niet van toepassing is en dat de Wetgevende Macht ervan uitgaat dat de Krijgsraad recht moet spreken op basis van de gewijzigde Amnestiewet.

3.4. Op grond van het vorenstaande komt de Auditeur-Militair tot de conclusie dat er een spanningsveld is ontstaan tussen de Wetgevende Macht en de Rechterlijke Macht en, dat door het niet operationeel zijn van het Constitutioneel Hof, een constitutioneel vacuüm is ontstaan, dat zou kunnen worden

opgevuld door de instelling van het Constitutioneel Hof en de toetsing door dit Hof van de gewijzigde Amnestiewet aan de in artikel 144 lid 2 sub a van de Grondwet genoemde criteria.

De Auditeur-Militair heeft geconcludeerd tot schorsing voor onbepaalde tijd van de strafzaak en wel totdat het, nog niet operationeel zijnde, Constitutioneel Hof op grond van artikel 144 lid 2 sub a van de Grondwet de inhoud van de Amnestiewet 1989 (S.B. 1992 No. 68), zoals gewijzigd bij Wet van 5 april 2012 (S.B. 2012 No. 49), of van gedeelten daarvan heeft getoetst aan de Grondwet en aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten welke de Staat Suriname heeft gesloten met andere mogendheden en met volkenrechtelijke organisaties.

4. Het oordeel van de Krijgsraad over het door de Auditeur-Militair ingenomen standpunt

4.1 De Krijgsraad overweegt dat het door de Auditie geconstateerde spanningsveld tussen de Wetgevende Macht en de Rechterlijke Macht als gevolg van de gewijzigde Amnestiewet inherent is aan de bevoegdheid van de Krijgsraad deze wet te toetsen aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten en aan de klassieke grondrechten, zoals neergelegd in Hoofdstuk V van de Grondwet.

In artikel 55 lid 2 van de Grondwet is bepaald:

De Nationale Assemblée is het hoogste orgaan van de Staat.

Het is begrijpelijk dat dit als hoogste orgaan van de Staat gekwalificeerde orgaan, dat samen met de Regering de Wetgevende Macht uitmaakt, contrôle op haar werkzaamheden als storend kan ervaren. Op grond van de rechtsstaatsgedachte is de Wetgevende Macht evenwel rechtens verplicht deze contrôle te accepteren, omdat de bevoegdheid van de Rechterlijke Macht, tot toetsing van wetten in formele zin aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten en aan de grondrechten vastgelegd in hoofdstuk V van de Grondwet, haar grondslag vindt in de hoogste wet van de Republiek Suriname, namelijk de Grondwet, waaraan ook De Nationale Assemblée en de Regering gebonden zijn, en wel ingevolge artikel 69 van de Grondwet.

Artikel 69 Grondwet:

De Wetgever, de Regering en de overige overheidsorganen nemen de bepalingen van de Grondwet in acht.

4.2 De Krijgsraad heeft dan ook de plicht om met gebruikmaking van zijn aan de artikelen 106 en 137 van de Grondwet ontleende bevoegdheid, over te gaan tot toetsing van de gewijzigde Amnestiewet aan een ieder verbindende bepalingen van overeenkomsten en aan de grondrechten genoemd in hoofdstuk V van de Grondwet. De Krijgsraad vindt aanleiding om gemelde toetsing te verrichten, aangezien de gewijzigde Amnestiewet, waarin straffeloosheid van de aan verdachte telastegelegde feiten is voorgeschreven, hangende dit proces is afgekondigd, waardoor nagegaan dient te worden in hoeverre deze straffeloosheidsbepaling fundamentele rechten van derden doorkruist.

Deze toetsing is belangrijker nu de wetgever de Gewijzigde Amnestiewet tot stand heeft gebracht binnen een betrekkelijk korte tijd, waardoor allicht waarborgen van derden en /of checks and balances van de trias politica in geding kunnen zijn. (pag.51 memorie van toelichting van de Grondwet van 1975). nu de Memorie van Toelichting in de Grondwet van 1987 ontbreekt.

4.3 De Krijgsraad is van oordeel dat het standpunt van de Auditeur-Militair die heeft geconcludeerd tot schorsing van de strafzaak voor onbepaalde tijd, in afwachting van de instelling van het Constitutioneel Hof en de toetsing door het Hof van de Amnestiewet aan de criteria genoemd onder artikel 144 lid 2 onder a van de Grondwet, dient te worden afgewezen. Dit op grond van artikel 259 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering waarin is bepaald dat het onderzoek zoveel mogelijk onafgebroken wordt voortgezet.

De door de Auditeur-Militair aangedragen redenen om dit onderzoek te onderbreken voor onbepaalde tijd zouden in strijd komen te verkeren met het fundamenteel recht van de verdachte om zijn strafzaak middels een formele of materiële eindbeslissing zoals bedoeld in de artikelen 335 en 336 van het Wetboek van Strafvordering te doen beslechten.

5. Toetsing van de gewijzigde Amnestiewet aan ieder verbindende bepalingen van internationale overeenkomsten op grond van artikel 106 van de Grondwet.

5.1 De Krijgsraad zal thans overgaan tot toetsing van de gewijzigde Amnestiewet aan artikel 25 (Right to Judicial Protection) van de “American Convention on Human Rights”, welk artikel steeds beschouwd moeten worden in samenhang met en/of in relatie met artikel 1 (Obligation to Respect Rights) en artikel 2 (Domestic Legal Effects) van dit verdrag⁶.

Article 1 Obligation to Respect Rights

1. *The State Parties to this Convention undertake to respect the rights and freedoms recognized herein and to ensure to all persons subject to their jurisdiction the free and full exercise of those rights and freedoms, without any discrimination for reasons of race, color, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, economic status, birth, or any other social condition.*

2. *For the purposes of this Convention, “person” means every human being.*

Article 2 Domestic Legal Effects

Where the exercise of any of the rights or freedoms referred to in Article 1 is not already ensured by legislative or other provisions, the State Parties undertake to adopt, in accordance with their constitutional processes and the provisions of this Convention, such legislative or other measures as may be necessary to give effect to those rights and freedoms.

Article 25 Right to Judicial Protection

1. *Everyone has the right to simple and prompt recourse, or any other effective recourse, to a competent court or tribunal for protection against acts that violate his fundamental rights recognized by the constitution or laws of the state concerned or by this Convention, even though such violation may have been committed by persons acting in the course of their official duties.*

2. The State Parties undertake:

- a. to ensure any person claiming such remedy shall have his rights determined by the competent authority provided for by the legal system of the state;*
- b. to develop the possibilities of judicial remedy; and*
- c. to ensure that the competent authorities shall enforce such remedies when granted.*

5.2 De Krijgsraad constateert dat Suriname de “American Convention on Human Rights” op 12 november 1987 heeft geratificeerd en dat voormeld verdrag op 28 december 2008 op de grondwettelijk voorgeschreven wijze is bekendgemaakt (Verdragenblad van de Republiek Suriname 2008 no. 5), zodat die bepalingen van dit verdrag, die naar hun inhoud een ieder kunnen binden, deel uitmaken van de Surinaamse rechtsorde. De vraag die zich voordoet is of artikel 25 van de “ American Convention on Human Rights” een bepaling is die naar haar aard een ieder kan verbinden. Primair doet zich de vraag voor op wiens rechten een inbreuk is gemaakt door de gewijzigde Amnestiewet.

Door straffeloosheid van de strafbare handelingen van de telastelegging, zou inbreuk gemaakt kunnen zijn op rechten van derden i.c. nabestaanden. In artikel 25 van de “ American Convention on Human rights” is geregeld het recht op effectieve toegang tot een rechterlijke instantie ter inroeping en waarborging van nationale wettelijke rechten en fundamentele rechten gegeven in verdragen tegen handelingen van de overheid.

De wettelijke rechten die in het Surinaams Strafrechtelijk systeem toekomen aan benadeelden en of slachtoffers van strafbare feiten zijn: het recht tot het doen van beklag ingevolge artikel 4 van het Wetboek van Strafvordering; de getuigplicht; het recht om zich in het strafgeding te voegen als benadeelde/beledigde partij voor schadevorderingen. Hiervan hebben de nabestaanden effectief gebruik gemaakt, namelijk van de procedure ex artikel 4 van het Wetboek van Strafvordering(beklag wegens niet vervolging), alsook van hun wettelijke plicht om in rechte te getuigen en hun verhaal ter terechtzitting te doen. Van hun recht om zich als beledigde partij te voegen teneinde schadevergoeding te eisen is geen gebruik gemaakt. Voorts zijn slachtoffers danwel nabestaanden in ons rechtsbestel vrij om aanspraken jegens anderen geldend te maken in een civiele procedure. Ons strafvorderlijk en strafrechtelijk systeem reikt echter niet verder en deze rechten zijn ook minimaal voorgeschreven in het 2de lid van artikel 25 van de “ American Convention on Human Rights”.

De Krijgsraad is tot het oordeel gekomen dat er geen bepalingen in het belang van de nabestaanden in voormeld verdrag zijn aangetroffen, waarbij gesteld kan worden dat de gewijzigde Amnestiewet in strijd is met een ieder verbindende bepaling van genoemd verdrag jegens de nabestaanden, dus van een fundamenteel en specifiek recht welke ingeroepen kan worden door de nabestaanden en waarvan beknotting heeft plaatsgevonden door de Amnestiewet.

Nu lid 2 van artikel 25 van de “American Convention on Human Rights” voorschrijft dat de lidlanden zich dienen te beijveren om die minimale garanties voor de burgers en dus voor slachtoffers/nabestaanden in de nationale wetten te waarborgen, zoals de garantie voor het rechtsherstel, duidt dit erop dat deze bepaling door de burgers niet direct kan worden ingeroepen en dus dat deze bepaling niet “self-excecuting” is .

De gewijzigde Amnestiewet heeft in artikel 4 overigens wel rekening gehouden met voormeld rechtsherstel door het aankondigen van een Waarheids- en Verzoeningscommissie.

Ten overvloede overweegt de Krijgsraad dat ofschoon de bevoegdheid om de wetten aan een ieder verbindende bepalingen van internationale overeenkomsten te toetsen, niet uitdrukkelijk in de Grondwet is vastgelegd, de Krijgsraad deze bevoegdheid wel degelijk toekomt als we letten op de Memorie van Toelichting op de Grondwet van 1975 (pagina 13) op artikel 118 van de Grondwet, nu artikel 106 van de Grondwet.⁷

Aan de Rechterlijke bevoegdheid om wetten aan verdragen te toetsen is evenwel een belangrijk criterium gesteld, namelijk dat de contrôle zich slechts uitstrekt tot verdragen waarin bepalingen zijn opgenomen die een voor alle onderdanen bindende werking hebben(zgn. self –executing bepalingen). Dit nu, is niet aan de orde voor wat betreft artikel 25 lid 2 van de “ American Convention on Human Rights”.

De Krijgsraad is van oordeel dat de ten laste gelegde feiten voor het overige niet voldoen aan de omschrijving van misdrijven tegen de menselijkheid zoals genoemd in artikel 2 van de Amnestiewet 1989, waardoor inroeping van de gevolgen van de Amnestiewet in kwestie niet daarop afstuit.

6. Toetsing van de gewijzigde Amnestiewet op grond van artikel 137 van de Grondwet aan de artikelen 10 en 11 van de Grondwet

6.1 De Krijgsraad is tevens nagegaan of in casu toepassing van een bepaling van deze wet strijdig kan worden geoordeeld met één of meer van de in hoofdstuk V van de Grondwet genoemde grondrechten. Hoofdstuk V van de grondwet spreekt over “ grondrechten, persoonlijke rechten en vrijheden “. De Krijgsraad zal artikel 10 en artikel 11 toetsen aan de gewijzigde Amnestiewet.

Artikel 10 van de Grondwet 1987

Een ieder heeft bij aantasting van zijn rechten en vrijheden aanspraak op een eerlijke en openbare behandeling van zijn klacht binnen redelijke termijn door een onafhankelijke en onpartijdige rechter.

Artikel 11 van de Grondwet 1987

Niemand kan tegen zijn wil worden afgehouden van de rechter die de wet hem aanwijst.

De klacht van de nabestaanden ex artikel 4 van het Wetboek van Strafvordering is in behandeling genomen en heeft geresulteerd in het onderhavig proces, waardoor niet geoordeeld kan worden dat de nabestaanden door de Amnestiewet geen gebruik hebben kunnen maken van dit recht.

De onderhavige zaak betreft een strafzaak van de Auditeur-Militair (in feite de Staat, vertegenwoordigd door het Openbaar Ministerie in penalibus) tegen de verdachten. In deze zaak hebben de nabestaanden noch ingevolge ons Strafrechtelijk systeem noch ingevolge een ieder verbindende verdragsnormen een inbreng van ruimere aard dan hetgeen genoemd is in artikel 25 van voormeld verdrag en de eerder aangehaalde nationale rechten en plichten in ons Strafrechtelijk systeem. Het Openbaar Ministerie vervolgt de verdachte namens de Staat en vertegenwoordigt alszodanig alleen de Staat in rechte; slachtoffers, benadeelden of nabestaanden hebben in die vervolgingstaak geen inbreng in de vorm van bijvoorbeeld het mede indienen van een strafeis of het spreekrecht, danwel het aanbieden van bewijsmateriaal, door hun vergaard, aan de Rechter. Daar waar in sommige andere rechtsstelsels de slachtoffers ruimere bevoegdheden en rechten zijn toegekend, is het Surinaams Strafrechtelijk systeem beperkt gebleven tot voormelde minimale rechten en waarborgen voor slachtoffers, welk systeem naar

het oordeel van de Krijgsraad node aan herijking toe is in die zin, dat zij toegespitst moet worden op de in de samenleving bestaande behoeften en belangen van slachtoffers en benadeelden van strafbare feiten.

De Krijgsraad ziet op grond van het vorenoverwogene evenmin reden om aan te nemen dat de gewijzigde Amnestiewet enig grondrecht van de nabestaanden heeft doorkruist.

7. Beoordeling van de ontvankelijkheid van de Auditeur-Militair zoals voorgeschreven door de Amnestiewet.

De Krijgsraad brengt, ten overvloede, in herinnering dat in zijn algemeenheid, elke formele beëindiging van een strafprocedure, middels vervallen verklaring van het recht van de vervolgingsambtenaar tot strafvervolgning door de wet, zoals de **niet-ontvankelijkverklaring van de vervolgingsambtenaar** op grond van

- ne bis in idem;
- handelen in strijd met beginselen van een goede procesorde;
- transigeren;
- klachtgerechtigdheid,
- de dood van de verdachte,
- danwel straffeloos verklaren van de handelingen (amnestie-verlening), praktisch altijd een onbehaaglijk gevoel van machteloosheid achterlaat bij slachtoffers en benadeelden dan wel hun nabestaanden.

Aangezien slachtoffers in een strafprocedure welke gevoerd wordt tussen het Openbaar Ministerie (als monopolie-houder voor vervolging) en de verdachte een beperkte positie toekomt, zoals hiervoren uiteengezet, wordt in beginsel door een dergelijke **formele eindbeslissing** rechtens geen geweld gedaan aan belangen van slachtoffers, mits de eerder aangehaalde minimale waarborgen voor schadevergoedings-aanspraken, getuigplicht en rechtsherstel aanwezig zijn.

Zoals hiervoren is overwogen, kunnen slachtoffers en benadeelden ingevolge het Strafvorderlijk systeem geen subjectieve aanspraken ontlenen tot het doen vervolgen van een zaak tot een definitieve (materiële) eindbeslissing, als er gronden aanwezig worden geacht cq ingesteld zijn door de wetgever voor een formele eindbeslissing.

Er is op gelijke voet als voor de slachtoffers/benadeelden in penalibus geen beginsel of rechtsregel waaraan een verdachte aanspraken kan ontleen om een vervolging te ondergaan totdat er een materiële eindbeslissing is gegeven, als het geding volgens de wet stuit op één van de formele eindbeslissingen die de wet limitatief opsomt.

Deswege kan niet gesteld worden dat voor deze of gene verdachte de Amnestiewet in strijd is met artikel 11 van de Grondwet en dus ingevolge artikel 137 voor de zaak van die verdachte buiten toepassing dient te worden verklaard: de verdachte is immers niet onthouden van de Rechter die de wet hem heeft aangewezen, doch de behandelende Rechter is tijdens de procedure gestuit op een grond voor een formele eindbeslissing van de zaak. De Krijgsraad is primair gehouden aan het stringent regime van de artikelen 334, 335 en 336 van het Wetboek van Strafvordering, die een stapsgewijze beslissing voorschrijven in een aanhangige zaak, namelijk eerst beoordeling en beslissing omtrent de 4 formele voorvragen (artikelen 334 en 335 WvSv), waarna de materiële eindvragen aan de orde komen (336 WvSv);

De in de artikelen 334 en 335 van het Wetboek van Strafvordering genoemde 4 formele eindbeslissingen in een strafprocedure zijn:

- De bevoegdheid van de Rechter;
- De geldigheid van de dagvaarding;
- De ontvankelijkheid van de Vervolgingsambtenaar en de
- Schorsing van de Vervolging.

Andere formele eindbeslissingen in penalibus zijn ondenkbaar.

De gewijzigde Amnestiewet (vide artikel 1 lid 1 sub a en g) heeft daarenboven het gevolg van de straffeloosheid van de handelingen zoals aan verdachte wordt verweten in de tenlastelegging, nog eens benadrukt, namelijk om de vervolgingsambtenaar niet-ontvankelijk te verklaren. Ook indien dit gevolg niet genoemd was in bedoelde Amnestiewet, zou het regime van de artikelen 334 en 335 Sv – waarin ook de niet-ontvankelijkheid is genoemd – gelden en geldt dat regime onverkort in elke fase van dit geding, totdat dit regime door een nieuwere wet terzijde wordt gesteld.

Aangezien de Amnestiewet de straffeloosheid voorschrijft van de aan verdachte telastegelegde handelingen, zou het gevolg daarvan, met toepassing van het regime van de artikelen 334 en 335 WvSv (en de extra benadrukking daarvan in de Amnestiewet) moeten zijn dat de Auditeur-Militair niet ontvankelijk verklaard dient te worden in zijn verdere vervolging, ware het niet dat de Krijgsraad bij de beoordeling van dat gevolg is gestuit op een prealabele rechtsvraag, waarvan de beantwoording noodzakelijk is ter verdere beslissing in deze strafzaak.

Artikel 131 lid 3 van de Grondwet, verbiedt namelijk elke inmenging in een lopende rechtszaak en luidt als volgt:

Artikel 131 lid 3 Grondwet:

Elke inmenging inzake de opsporing en vervolging en in zaken bij de Rechter aanhangig, is verboden.

Doordat de Amnestiewet is afgekondigd, terwijl de strafzaak tegen verdachte aanhangig was in de stand van Requisitoir, dringt zich de vraag op in hoeverre met een dergelijke doorkruising van het proces, inbreuk is gemaakt op het bepaalde in artikel 131 lid 3 van de Grondwet en dus sprake is van “inmenging in een zaak bij de Rechter aanhangig”. Hierbij dient niet a priori ervan uit te worden gegaan - gegeven het stelsel van checks and balances in de Grondwet tussen de verschillende Staatsmachten - dat de Wetgevende Macht ipso jure van overtreding van die bepaling gevrijwaard is vanwege hun wetgevingsbevoegdheid; net zoals de Rechterlijke Macht op gelijke voet in verband met zijn bevoegdheid om geschillen te beslechten middels het vellen van vonnissen niet bevoegd is om artikel 80 lid 1 van de Grondwet zondermeer te negeren en dus de wettelijke regelingen zondermeer bijvoorbeeld te vernietigen of nietig te achten, tenzij die bevoegdheid aan de Rechter is toegekend.

Artikel 131 lid 3 van de Grondwet valt evenwel niet onder de uitzonderingen genoemd in artikel 80 lid 2 van de Grondwet en geeft de gewone Rechter, in casu de Krijgsraad, dus geen toetsingsbevoegdheid. Derhalve acht de Krijgsraad zich niet bevoegd de gewijzigde Amnestiewet rechtstreeks aan artikel 131 lid 3 van de Grondwet te toetsen.

Deze prejudiciële, constitutionele rechtsvraag behoeft echter naar het oordeel van de Krijgsraad dringende beantwoording alvorens de Krijgsraad een beslissing kan nemen met betrekking tot de

ontvankelijkheid. In ons systeem van scheiding der machten(checks and balances) geldt immers het principe dat een eenmaal aangevangen strafzaak “ een zaak bij de Rechter aanhangig” zonder enige inmenging dient te worden afgerond.

Volgens artikel 144 lid 2 van de Grondwet zou bij uitstek het Constitutioneel Hof bevoegd zijn om de Gewijzigde Amnestiewet te toetsen aan de Grondwet en in het bijzonder aan de bepaling in artikel 131 lid 3 van de Grondwet omtrent ongewenste inmenging in een lopende strafzaak.

Zoals hiervoren reeds overwogen, kan een dergelijke toets niet plaatsvinden middels een simpel uitstel van de zaak, doch levert naar het oordeel van de Krijgsraad de beantwoording van voormeld prealabel constitutioneel vraagstuk, genoegzame reden op om de formele eindbeslissing van schorsing van de vervolging zoals bedoeld in artikel 334 en 335 juncto artikel 5 van het Wetboek van Strafvordering, te bevelen. Dit teneinde de vertegenwoordiger van de Staat in deze zaak, namelijk de Auditeur-Militair in de gelegenheid te stellen dit prealabele constitutioneel vraagstuk beantwoord te krijgen en de Krijgsraad daaromtrent te informeren op een alsdan te bepalen rechtsdag. Voor de Krijgsraad is bij de beoordeling niet doorslaggevend geweest of de daartoe bevoegde constitutionele toetsingsinstantie reeds is ingesteld, doch wel dat deze wel uitdrukkelijk is opgenomen in de Grondwet.

Artikel 5 lid 1 van het Wetboek van Strafvordering luidt als volgt:

“Indien de waardering van het te laste gelegde feit afhangt van de beoordeling van een geschilpunt van burgerlijk recht, kan de rechter, in welke stand der vervolging ook, de vervolging voor een bepaalde tijd schorsen, teneinde de uitspraak van de burgerlijke rechter over het geschilpunt af te wachten.

De Schorsing van de Vervolging als formele eindbeslissing, welke gebaseerd is op de artikelen 5 juncto 334 en 335 van het Wetboek van Strafvordering is naar het oordeel van de Krijgsraad - ofschoon slechts voorgeschreven voor een geschilpunt van Burgerlijk Recht in kwestie aangewezen en gerechtvaardigd teneinde deze prealabele en dringende rechtsvraag van Constitutioneel - Recht beantwoord te krijgen, alvorens een beslissing te kunnen geven over de ontvankelijkheidsvraag in deze zaak.

Artikel 5 van het Wetboek van Strafvordering geeft immers naar het oordeel van de Krijgsraad voldoende ruimte voor een extensieve interpretatie, aangezien in het artikel niet is aangegeven dat het uitsluitend een geschilpunt van Burgerlijk Recht moet betreffen, welke een Schorsing van de Vervolging rechtvaardigt; immers denkbaar is dat de beslissing in een strafzaak ook afhankelijk kan zijn van een geschilpunt van Administratiefrechtelijke aard en zoals in kwestie, van Constitutioneelrechtelijke aard.

Ter voorkoming dat partijen in het ongewisse blijven omtrent de voortgang van de hoofdzaak en dus van de schorsingsreden, zullen zij , in het bijzonder de Auditeur-Militair, op een bij beschikking te bepalen rechtsdag, in de gelegenheid worden gesteld de stand van zaken met betrekking tot voormelde rechtsvraag van Constitutioneel Recht, kenbaar te maken aan de Krijgsraad en zonodig de opheffing van de Schorsing van de Vervolging te vorderen cq te verzoeken;

Gelet op voormelde wettelijke regelingen en bepalingen:

Beslissing van de Krijgsraad

Schorst de Vervolging ingesteld tegen de verdachte bij dagvaarding d.d. 05 november 2007 totdat over het Constitutioneelrechtelijk vraagstuk met betrekking tot artikel 131 lid 3 van de Grondwet is beslist.

Bepaalt dat bij nadere voortzettingsbeschikking op vordering van de Auditeur- Militair een nadere zittingsdag zal worden bepaald, teneinde geïnformeerd te worden omtrent de stand van zaken betreffende de beslechting van het Constitutioneelrechtelijk vraagstuk c.q.waarop de opheffing van de schorsing van de vervolging kan worden gevorderd.

Aldus gewezen door:

Mr.Drs.C.C.L.A. Valstein-Montnor, President,

Kolonel G.A.M.Cooper, Lid

Luitenant-Kolonel C.W.Li Fo Sjoë, Lid

in tegenwoordigheid van de griffier Mr.C. M.Simson

die dit vonnis hebben ondertekend en waarvan de uitspraak is gedaan op de openbare terechtzitting van de Krijgsraad, zitting houdende in het Gerechtsgebouw aan de Sir Winston Churchillweg perceel 633-637 in het district Wanica, van vrijdag 11 mei 2012, door de President voornoemd.

w.g.C.Simson

w.g. C.C.L.A.Valstein-Montnor

w.g. G.A.M.Cooper

w.g.C.W.Li Fo Sjoë

Voor eenstellig afschrift
De Griffier van de Krijgsraad

Mr.C.Simson

-
- ¹ Dr. mr. drs. Jnan H. Adhin: "Is de verstotingsregeling in strijd met de Grondwet en het Bupoverdrag?" verschenen in het Surinaams Juristen Blad van 1992 no's 3 en 4, blz. 29 e.v.
 - ² Mr. M.J.M. Homoet: "Opmerkingen over het toetsingsrecht zoals dit geregeld is in de Grondwet van 1987", doctoraal afstudeerscriptie (december 1991), die is vervaardigd onder supervisie van Prof. Mr. Dr. C.D. Ooft, niet gepubliceerd blz. 30.
Mr. A. Adelaar: "Het Constitutioneel Hof. Een rechtshistorische benadering", doctoraal afstudeerscriptie (mei 1996), die is vervaardigd onder supervisie van Mr. R.E. Tjung Agnie en Dr. Mr. Drs. J.H. Adhin, niet gepubliceerd, blz. 62.
 - ³ Dr. mr. drs. Jnan H. Adhin; "Opvattingen over het Constitutioneel Hof. Enkele Opmerkingen.", verschenen in het Surinaams Juristen Blad van maart 1994 no. 1, blz. 28.
Dr. mr. drs. Jnan H. Adhin: "Summier commentaar op de concept-wet Constitutioneel Hof", verschenen in het Surinaams Juristen Blad van juli 1994 no. 3, blz. 8 en 9.
 - ⁴ Mr. dr. H.K. Fernandes Mendes: "Toetsingsrecht in Suriname", verschenen in het Surinaams Juristen Blad van maart 1994 no. 1, blz. 7 noot 4.
Dr. mr. drs. Jnan H. Adhin: "De recente Grondwetswijziging": verschenen in het Surinaams Juristen Blad van 1992 no 's 1 en 2 alsmede in *Capita Selecta Staats- en Bestuursrecht*, Twintig Artikelen van Dr. Mr. Drs. Jnan H. Adhin, samengesteld door mr. R.E. Tjung Agnie (1996) blz. 98.
 - ⁵ Dr. mr. drs. Jnan H. Adhin: supra noot 1, blz. 36.
 - ⁶ Wegens het ontbreken van een officiële Nederlandse vertaling van het verdrag heeft de Krijgsraad uit de Engelse tekst van het verdrag geciteerd.
 - ⁷ Nu de Memorie van Toelichting op de Grondwet van 1987 ontbreekt zal de Krijgsraad terugvallen op de Memorie van Toelichting op de Grondwet van 1975.